

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

ATA, Antikvariskt-topografiskt arkiv, Stockholm

Estuna församlings arkivalier förvarade i pastorexpeditionen.

Kilström, Bengt Ingmar. Estuna kyrka. Upplands kyrkor 92B. 1993.

Rhezelius, Johan Haquini Rhezelii Monumenta Uplandica. Utgiven i Upplands fornminnesförenings tidskrift 1913-1915.

ULA, Uppsala landsarkiv. Kyrkans arkivalier 1625-72, 1717-21 och från 1725. Refererade av Wilcke-Lindqvist.

Wilcke-Lindqvist, Ingeborg. Estuna kyrka, i *Sveriges kyrkor band 5:6*, s 673-778, 1966.

3.2 Kronologisk förteckning Kyrkan

Årtal	Händelse	Källa
1200-talets första årtionden	Koret och östra delen av långhuset byggdes.	Wilcke-Lindqvist s 685.
1200-talets första hälft	Sakristian byggdes något senare än kor och långhus.	Wilcke-Lindqvist s 685.
1270 (omkring)	Trepassvalv av trä slås över långhuset. Kalkmålningarna i korvalvet och övre delen av långhusets väggar utfördes.	Datering av Åke Nisbeth mfl. Ref av Wilcke-Lindqvist s 715.
Sent 1200-tal	Långhuset byggs ut i väster.	Wilcke-Lindqvist s 684.
1298	Kyrkan invigs.	Wilcke-Lindqvist s 707.
1300-talets början	Portalen mot vapenhuset förstörades.	Wilcke-Lindqvist s 692.
1400-talets mitt	Tegelvalven slogs över långhuset och trappan i öster till vinden byggdes.	Wilcke-Lindqvist s 696.
1463	Långhusets tegelvalv och nedre del av väggarna bemålades.	Wilcke-Lindqvist s 692.

1400-talets senare hälft	Vapenhuset byggdes.	Wilcke-Lindqvist s 684.
1720-tal	Merparten av de dragband och ankarslutar som finns i kyrkan monterades.	Wilcke-Lindqvist s 684.
1726-1730	Takstolarna och yttertaket byttes. Vapenhusets tak sänktes vid omläggningen.	ULA Räkenskaper 1726-1730 ref av Wilcke-Lindqvist s 695 och 708.
1732	Större reparation av kyrkan. Fönstren i norra långväggen samt i korets gavel togs upp. Ytterportalen i väst togs upp. Triumfbågen mellan kor och långhus gavs sin nuvarande stickbågiga utformning. Kalkmålningarna målades över helt. Bänkinredningen tillverkades av snickaren Anders Snyffelbom i Norrtälje.	Wilcke-Lindqvist s 686, 700, 746.
1764	Altare och altarring tillverkades av Norrtäljesnickaren Dahlström. Orgel tillverkad av Jacob Westervik i Stockholm, samtidigt byggdes den läktare som ännu finns kvar.	Wilcke-Lindqvist s 740, 746
1770	Fönstret i korets södra vägg förstörades till utseende likt övriga fönster.	ULA Stämmoprotokoll 1770. Wilcke-Lindqvist s 686.
1771	Predikstolen tillverkades av bildhuggaren Kindgren i Stockholm.	Wilcke-Lindqvist s 744.
1776-1778	Altaruppsatsen tillverkades i delar från flera olika snickare.	Wilcke-Lindqvist s 740.
1789	Altartavlorna inköptes.	Wilcke-Lindqvist s 746.
1842-1844	Sakristian fick nytt spåntak och nya takstolar. Sydöstra kornörnet, en del av norra långväggen västra gavelns södra nedre hälft samt sakristians nordvästra hörn togs ned och murades upp på nytt på grund av skador. På västra gaveln samt i sakristian togs murarna ned till grunden som förstärktes. Ett antal ankarjärn monterades kring västra väggen. Fönstren på norra sidan samt fönstret öster om vapenhusets långhusets södra vägg förstörades. Något senare fick korfönstret och fönstret i långhusets södra vägg väster om vapenhuset samma utformning. Kyrkan putsades om utvändigt.	ULA brev fr kyrko-herde Nord-berger till domkapitlet 1845. Ref av Wilcke-Lindqvist s 710.
1879	Uppvärmning i form av stor kamflänskamin ordnades. Kaminen finns kvar förvarad i klockstapeln.	Wilcke-Lindqvist s 711.

1885	Läktartrappa av trä togs bort och nuvarande uppgång till läktaren genom den medeltida spiraltrappan ordningsställdes.	ULA Ämbetsberättelser 1888. Ref av Wilcke- Lindqvist s 748.
1889	Yttertaket lades om med svartplåt.	Wilcke- Lindqvist s 695.
1899	Orgel tillverkad av Zetterqvist, Örebro sattes in.	Wilcke- Lindqvist s 746.
1917	Orgeln byggdes om av samma firma.	Wilcke- Lindqvist s 746.
1929	Genomgripande restaurering av kyrkan görs enligt ett förslag av Gustav Holmdahl från 1921 som bearbetades av Erik Fant. Kalkmålningarna togs fram. Innanför västra ingången byggs ett vindfång och monterades de dörrar som idag finns kvar mot långhuset, läktaren och förvaringsskrubb. Fönstret i östra kormuren sattes igen. Altaruppsatsen fick sin nuvarande utformning. Ytterdörren i väster byttes ut och mot vapenhuset i söder sattes den medeltida dörren tillbaka. Tegelgolv lades i hela kyrkan på underlag av nygjuten betong. Tidigare trägolv var rötskadat. Bänkarna byggdes om. Elektrisk uppvärmning och belysning drogs in. Fönstren fick nya glas och blyspröjs i befintliga bågar. Snickerier målades i gröna, grå och gulbruna kulörer, specificerades inte i förslaget.	ATA Förslag till restaurering av Erik Fant. Wilcke- Lindqvist s 711.
1957	Kalkmålningarna på långhusvinden säkrades av konservator Sven Dalén.	ATA RAÄ dnr 006773
1961	Medeltida dopfunt togs åter i bruk. Kompletterades med ny fot och cuppa.	Wilcke- Lindqvist s 748.
1965	Fasaderna lagades med kalkputs och avfärgades med kalkcemnentfärg. Taket lagades. Elinstallationer förnyades.	ATA RAÄ dnr 478/83. Wilcke- Lindqvist s 711.
1976	Kalkmålningarna rengjordes av konservator Bengt Grandin.	ATA RAÄ dnr 004320
1986 (omkring)	Fasaderna lagades och avfärgades.	ATA RAÄ dnr 6098/85.
1987 (omkring)	Ny isolerande dörr monterades mellan vapenhus och långhus.	Muntlig uppgift.
1992	Plåttaket lades om.	ATA RAÄ dnr 9286 B.

3.3 Kronologisk förteckning Kyrkogården

Årtal	Händelse	Källa
1730-tal	Kyrkogårdsmurens södra sida genomgick omfattande reparationer.	Wilcke-Lindqvist s 676.
1753	Fattigbössan bredvid stigluckan sattes upp.	Wilcke-Lindqvist s 681.
1791	Kyrkogårdsmurens trätak togs bort och såldes.	ULA Stämmoprot okoll 1791 ref av Wilcke-Lindqvist s 676.
1800-talets mitt	Kyrkogårdsmuren lades om helt.	Wilcke-Lindqvist s 676.
1929	Nuvarande öppning mot öster i muren togs upp och grindar sattes in.	Wilcke-Lindqvist s 679.
1951	Öppning i sydväst i muren togs upp och grindar sattes in.	Wilcke-Lindqvist s 679.

3.4 Kronologisk förteckning Klockstapeln

Årtal	Händelse	Källa
1640-tal	Klockstapeln byggdes troligen vid denna tid.	Wilcke-Lindqvist s 682.
1652	Lillklockan gjöts av Jörgen Putensson i Stockholm.	Wilcke-Lindqvist s 774.
1664	Storklockan gjöts av Petter Eliasson Dant i Stockholm.	Wilcke-Lindqvist s 774.
1805	Klockstapeln kläddes in med bräder.	ULA Stämmoprot okoll 1803-1805 ref av Wilcke-Lindqvist s 682.
1889	Klockstapeln kläddes utvändigt med falsad svartplåt.	Wilcke-Lindqvist s 682.

1939	Renovering av klockstapeln.	Muntlig uppgift av kyrkvaktmästaren.
1986	Klockstapelns plåtbeklädnad tas bort och ersätts med brädklädsel enligt förslag av arkitekt Uno Söderberg.	ATA dnr 6098/85.

3.5 Kronologisk förteckning Övriga byggnader

Årtal	Händelse	Källa
1726	Nuvarande stiglucka byggdes.	ULA Räkenskaper 1726. Ref av Wilcke-Lindqvist s 678.
1746 (omkring)	Det s k von Postska gravkoret i östra sidan av kyrkogården byggdes.	Wilcke-Lindqvist s 680.
1760-tal	Sockenmagasinet byggdes.	Wilcke-Lindqvist s 682.
1853	Sockenmagasinet flyttades till nuvarande plats.	Wilcke-Lindqvist s 682.
1929	Transformatorstationen byggdes enligt ritningar av Erik Fant.	ATA Ritning 6 april 1929.
1934	Bårhuset byggdes.	ATA div handlingar. Wilcke-Lindqvist s 680.
2000	Stigluckan renoverades.	ATA Dnr 312-3082-2000